

HRVATSKI PLANINAR

UREDNIŠTVO: ZAGREB, DEMETROVA ULICA 1.

UPRAVA: GUNDULIĆEVA ULICA BROJ 7, I. KAT.

BR. 2.

1. VELJAČE 1914.

GODIŠTE XVII.

Hrvatsko planinarsko.

Dr. I. Krajač.

Jaska.

(Svršetak.)

Dalje zadaće hrv. planinarstva bit će po prilici ove: U krilu hrv. planinarskog društva trebat će se osnovati sekcija za planinarsku skivožnju. Nadalje hrv. planinarsko društvo morati će da se bavi važnim pitanjem: odgojem hrvatskog planinarskog podmlatka, od kojega ovise uspjeh i razvoj hrv. planinarstva.

Preduvjet jest, da u mišljenje naše inteligencije prodre spoznaja o velikom odgojnem momentu, koji leži u normalnom planinarenju i o važnosti njegovojo po narodno zdravlje, narodnu kulturu i narodni život.

Ako se planinarstvo ne izrodi u natjecanje za rekordima, to ono odgaja čovjeka, jer ga priučava pouzdanju u vlastitu snagu i ocjenu vlastite snage; priučava ga inicijativi, ustrajnosti, energiji, i jednostavnosti života.

Ustrajno planinarenje jača i tijelo i duh, vodi čovjeka u krilo prirode, nudja mu obilje duševne hrane i tjelesne okrepe, bistri mu misao, duh i čuvstvovanje. Planinarski izleti traže od čovjeka fizičku radnju mišica, povećavaju izmjenu sokova, pojačavaju koljanje krvi i potpuno disanje zdravog zraka. Konačno planinarstvo odgaja čovjeka estetski i narodno, jer mu pruža dosta prilike, da zorno upozna i živo uzljubi rodjenu grudu. Nije dosta pjevati o domovini i nazdravljati joj pri čaši vina, već je treba s kraja na kraj na svoje rođene oči razgledati i lično upoznati njezine prirodne krasote. Zato ne valja budućoj generaciji samo teoretski propovijedati o apstinenciji, nego moramo joj pružiti priliku, da pokaže svoju životnu snagu, a to je

moguće samo u prirodi, u planinarstvu kao racionalnom svladavanju tjelesnih napora.

Došavši jednom do te spoznaje, dužni smo najmlađoj generaciji pružiti mogućnost takova odgoja, da je tako spasimo od alkohola, noćarenja, moralnih zabluda i njihovih žalosnih posljedica, među kojima je često prva: prerana smrt; pa da od mlađih inteligenata stvorimo ljudе sa zalihom zdravlja, sposobne za život, za borbu, sa jasnim ciljevima i čvrstom energijom, koji će živjeti radi borbe i uspjeha, a ne će se plašiti života i iz njega se povlačiti.

Taj odgoj mlade generacije možemo pospješiti markacijom putova, staza, dizanjem koliba, uputom o izletima, priručnikom o odijevanju, hrani, čuvanju zdravlja i ponašanju na izletima, jeftinim noćenjem u kolibama, sniženim cjenama za jelo u kolibama, skupnim izletima napose za srednjo-školsku mladež pod vodstvom iskusnih planinara itd.

Rad oko upute mladeži imao bi biti jedna od najglavnijih zadaća, eventualno zadatak posebne sekcije u planinarskom društvu.

Konačno jošte nešto, što je preduvjet radu i uspjehu našega planinarstva. Okvir, što ga određuju sadašnja pravila hrv. plan. društva, svakako je premalen.

§ 1. tih pravila određuje, da podružnice mogu biti samo u području Hrvatske i Slavonije. To je preusko stezanje društvenog cilja, koje nije nikada bilo opravданo, ali je bilo donekle razumljivo u vrijeme, kada nije pol milijuna našeg naroda živjelo u Americi.

Danas, gdje čitave kolonije naših zemljaka živu u raznim gorovitim krajevima svijeta, gdje ima hrvatskih istraživača svjetskog glasa, znači ta ustanova hotomično ograničenje našega kulturnog razvoja i onemogućuje nam kulturnu utakmicu u planinarstvu. Po njoj smo osuđeni, da ostanemo u čednim i uskim granicama pokrajinskog kluba.

S nastupom ustavne ere valja da poduzmemo korake, kako bi se to ograničenje brisalo.

Samo tako možemo postići par tisuća članova i stupiti u svjetsku kulturnu utakmicu na tom polju. Gdje ima Hrvata, tamo može biti i podružnica hrvatske kulturne institucije, barem mi sami ne smijemo tome zaprekâ stavljati. Zaprekâ tome ne može da bude, jer je hrvatsko planinarsko društvo strogo kulturno udruženje.

Takvog ograničenja, koliko je meni poznato, ne sadrže ni pravila Touring-Cluba talijanskog, ni njemačko-austrijskog planinarskog društva, dapače njemačke sekcije iz Pruske, Bavarske, Saske itd. ziđu nesmetano svoje planinarske kuće u austrijskim Alpama, pa i u talijanskom jezičnom području Tirola.

Većina ovdje nacrtanog posla, napose izgradnja dvaju koliba na Velebitu i markacija važnih putova na Velebitu, osnova rada za planinarski pomladak i propagandu za hrv. plan. društvo, može se svršiti već do jeseni 1914. Time će i broj članova znatno porasti, a iza toga otvara nam se put k trećemu periodu razvitka hrv. planinarstva, u kojem će se ono moći posvetiti velikim kulturnim svojim ciljevima.

Među prvima od tih ciljeva bit će postignuće uzajamnosti između slov. plan. društva i hrv. plan. društva.

Cim dobijemo samostalni planinarski pomladak, koji je prošao školu hrv. planina u užem smislu, dužni smo mu otvoriti put u prave Alpe, da na viskokim tako rekavši svjetskim ciljevima iskuša bujnlost svoje snage. To su u prvom redu Karavanke, Savinjske i Julske Alpe.

Ako se je mogao čitav planinarski pokret u njemačkom dijelu Austrije i u cijeloj Njemačkoj jedinstveno rukovoditi kao njemačko-austrijsko alpinsko društvo, onda ne bi smjelo biti poteškoća uzajamnosti između hrv. i slav. planinarskog društva, barem u tom pravcu, da svaki član hrv. planinarskog društva uživa u svim slovenskim plan. institucijama iste pogodnosti kao i član slov. plan. društva i obratno Slovenci kod nas. Preduvjet jest dakako, da mi stvorimo planinarske institucije barem u vlastitoj domovini.

Veza između obaju društava jest imperativan zahtjev, jer je prirodno područje jednoga i drugoga društva istočna obala Jadranskog mora, pa od mora do Alpâ i istočni dio Alpâ.

Veza slov. plan. društva sa hrv. plan. društvom može nas jedne i druge učiniti pionirima kulturne alpinistike na cijelom Balkanu, a u tom i leži jedan od glavnih ciljeva i razloga opravdanju naše eksistencije kao posebnog hrv. i slov., odnosno hrv.-slov. planinarstva.

U svjetskom kulturnom planinarskom djelovanju pozvani smo, ako se pokažemo dostojnjima, da otvorimo novu stranicu jošte neeksploatirane alpinistike.

Dosada smo u vlastitim krajevima i na slavenskom Balkanu bili upućeni na njemački pisane vodiče. Ako u nas ima volje i smisla za naše prirodne kulturne zadaće, imat ćemo mi Slaveni u ovom stoljeću preuzeti u alpinistici onu ulogu, koju je germanstvo glede istočnih Alpa vršilo u netom prošlom stoljeću, t. j. ulogu stvaranja, kulturiziranja i populariziranja planinarstva na Balkanu.

U tome leži i jedan dio naše misije u svjetskoj kulturnoj utakmici na polju alpinistike. U općoj strukturi kulture nalazimo i vlastito mjesto, samo ga moramo htjeti i znati ispuniti. Tako ne ćemo postati zrno bez zemlje, koje ima postati plijenom prvoj grabilici, koja ga uvreba.

Pa kako imamo hr. i slov. planinara, koji su obišli švicarske nebotične ledene divove, želio bih, da ih bude i takovih, koji će u kulturnom natjecanju doskora obići Durmitor, Staru Planinu, Šar planinu i Vitoš.

Bio sretan prvi korak k novom životu!

Na Triglavu po snijegu.

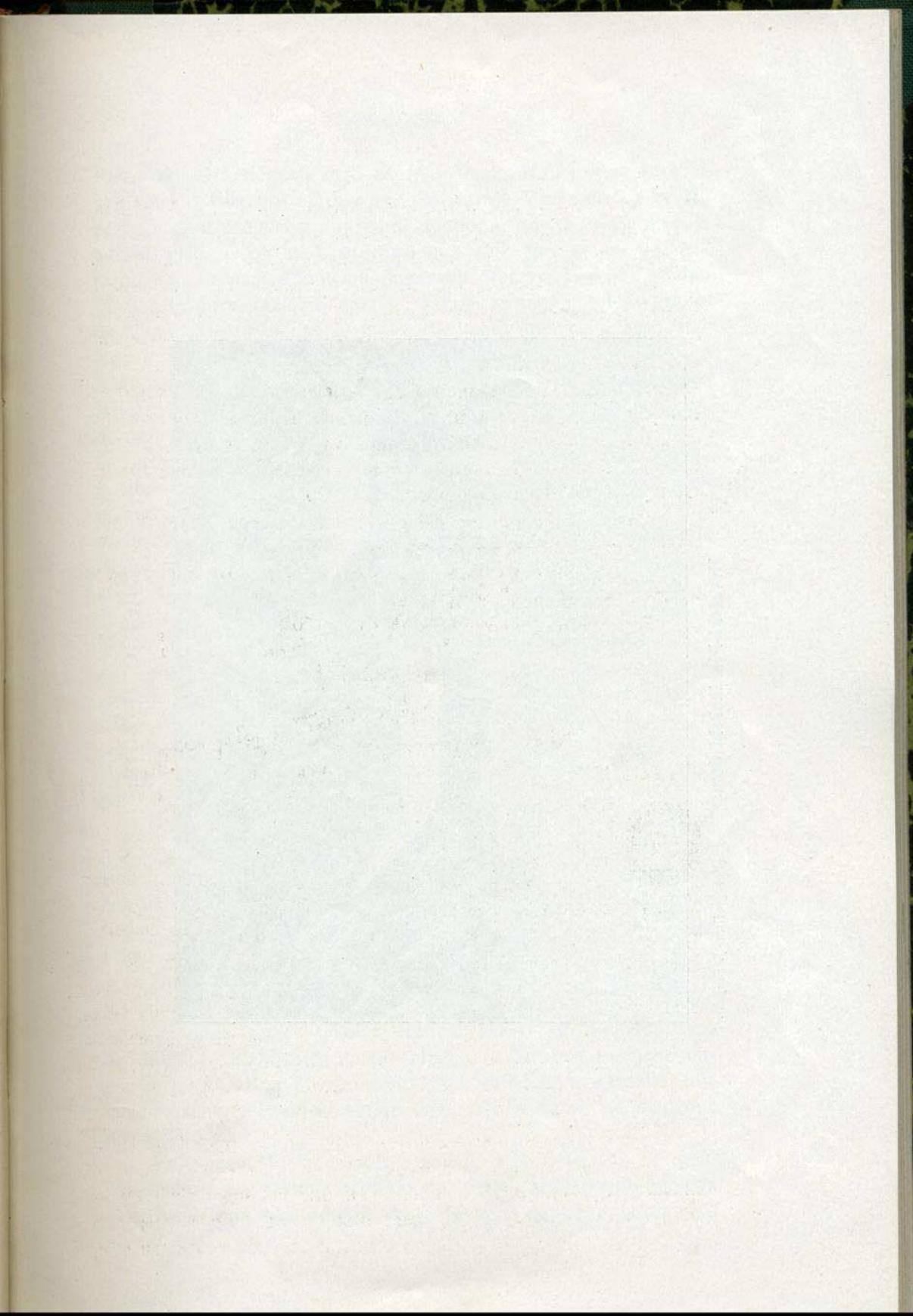
F. Paulić.

Zagreb.

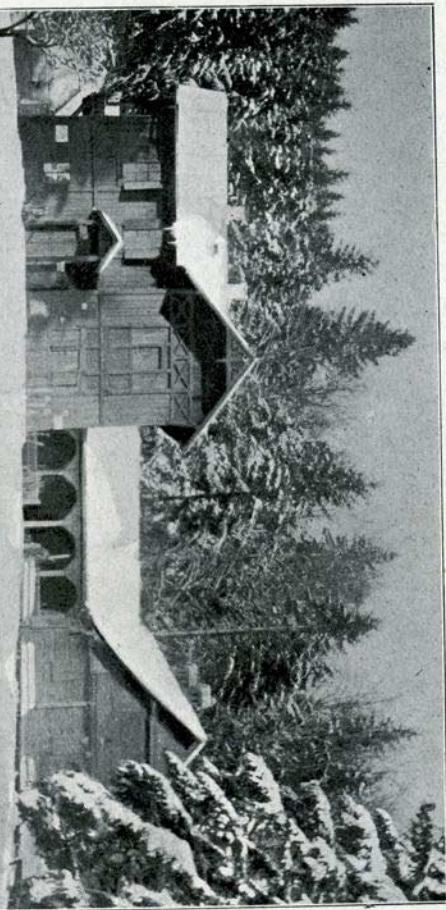

tputio sam se iz Z. sudeći po zadnjem vremenu, da će biti malo snijega, a ako ga i bude (svibanj je), da se već slegnuo. U Lubljani na kolodvoru opazih dvojicu planinara, sa cepinima; čekali su također na gorenjski vlak. Držao sam se njih. Vozili smo se skupa u istome kupeu, ali kako su imali drugo društvo, nisam ih htio smetati. Tek u Jesenicama, gdje vlak skoro $\frac{3}{4}$ sata stoji, predstavih im se. Kad sam im rekao, da kanim prema Triglavu, i zapitao, kamo će oni, dobio sam od njih odgovor, da se i oni kane njemu približiti. Brzo smo se upoznali, planinari smo bili sva trojica, a kao takovi smo si blizu. Morao sam im reći, da sam već bio na Triglavu, jer inače sigurno ne bi htjeli ići sa mnom kao početnikom.

U Hruščici su nahrupili njemački turisti; bilo ih je cijelo jato. Došli su vlakom iz Koruške. Svi su bili oboružani užetima, ogromnim cepinima, kao da kane uvesti plin na njihovu Deschmann-Haus. Svaki drugi imao je palac debelo uže, a većina nespretnе krplje. Grozno ih je bilo slušati, kad bi im čovjek sve vjerovao,

Sljeme u zimi.

Hrvatski Planinarski dom.

(Fotografirao J. Poljak).

mislio bi: o Božiću su zašli na Mt. Blanc. Nas trojica smo se tih stisli u kut; gostoljubivost tako nalaže. Već smo se bojali, da će nam u Mojstrani zapremiti gostonju, no na sreću nisu je odmah našli. Došli su kasnije od nas, dok smo se mi već bili raspremili. Prijazni domaćina, lugar tih krajeva, koji dan na dan izlazi u te gore, razložio nam je, s koje strane bi bilo najbolje da idemo. Zastrašio nas je malo, da imade dosta svježega snijega i da baš s nijedne strane nije sigurno. Bio je sam još jučer ispod Dežmanove kuće, ali se morao radi predubokoga snijega povratiti. Nismo se dali prestrašiti i zamolili smo ga, da nas sutra za rana probudi.

Probudio sam se još prije kucanja, pogledao kroz kapke prozora napolje, no nisam od magle ništa mogao vidjeti. Kiša je padala noćas, a dosadno kapanje s krova mehanično se ponavljalo, prekidajući inače gluhu tišinu. Drugovi su mi još hrkali, ali dok sam se ja ustao dотле su se već i oni probudili. Šutke smo se oblačili, vrijeme nam baš nije mnogo obećevalo. U kuhinji nas je čekao topli čaj. Ja sam spremio toploga još i u termos. Nismo dugo okljevali, jer je vani već bilo dosta svjetlo.

Rastali smo se od domaćice, koja nas je zabrinutim pogledom pratila. Magla je bila gusta, oštiri zrak je strujao s gora, i bilo je dosta hladno. No brzi tempo nas je skoro tako ugrijao, da smo nakon pol satnog hoda skinuli i kapute. Prošli smo križanje putova, desni put vodi prema dolini Kot, a mi smo pošli lijevim kroz Krmu.

Oblaci se stali pomalo trgati, otkrili smo i po koji komad modroga neba. Došli smo na valovite livade pune enziana, sve smo tražili veće, ljepše; no bilo ih je toliko, da si morao paziti, da ih ne zgaziš. Misleći, da ćemo se moći vratiti preko Sedam jezera ili preko Bohinja, ponijeli smo ih sa sobom, jer nismo znali, da li ćemo ih i ondje naći.

Snjeg je u dolinama ostao do visine 800 metara. Bilo je još rano jutro, sunce je uprlo u pećine svoje prve rumene zrake, bacajući duge sjene. Okolni vrhunci visoki su doduše samo oko 2000 do 2500 metara, ali snijeg i ta čarobna rasvjeta učinila ih je još višim i imponzantnijim. Stali smo sva trojica, nije moguće samo mehanički svršiti cijeli put, a da se ne nagledaš divne prirode.

Prije nego što smo zašli u snijeg, stali smo, da se malo okrijepimo i pripravimo ozbiljno na uspon. Hodali smo već dva sata; uzeli smo mali odmor, razgledavajući dотле put, kojim smo

imali poći. Pred nama se pružila duga dolina, koja se prema jugu uzdizala bivajući sve uža. S jedne i s druge strane opkoljena strmim stjenama, na kojima su se jasno isticala svjetložuta mjestra, sa kojih su se otrgale pećine. I cijela dolina bila je posijana kamenjem i sitnim šljunkom sve do one ograda pećina. Sve je bilo tiho, sunce još nije razvilo svoje jakosti morali smo se zato i požuriti, da što ranije predjemo opasna mesta.

Markaciju smo naskoro izgubili, budući da je vrijeme još bilo dosta lijepo i bez magle, znali smo, kuda moramo ići, a mogli smo se dovoljno orientirati. Držali smo se ravno zapadne strane, vidjeli smo i odozdo stijene Maloga Triglava.

Kao prvi cilj bila nam je mala pastirska kućica, koja je na karti bila označena sa 1900 metara visine. Išli smo tako od sela do sela držeći se u snijegu tamnijih pruga, što je znak čvrstoće. Izšavši iz zadnjega dijela rijetke šume, opazili smo na susjednom brijezu par divokoza. Bile su nam u daljini od 200 koraka; sirote jedva su hodale radi dubokoga snijega, pa smo ih mogli dosta dugo promatrati. A kad su došle na 800 koraka i osjećale se posve sigurne, nisu se dalje micale. Uza sve to, što imadu vrlo tanke noge, uspinjale su se zamjernom brzinom, da smo ih zavidnim okom promatrali i šutke nastavili naš put, polagano korak za korakom. Oko 11 sati došli smo napokon do kućice. Nažalost nije nam mogla pružiti nikakva zakloništa; tek je krov virio iz snijega, a drugo je sve bilo njim zatrpano. Smjestili smo se iza zapuha, koji se iza kućice stvorio. Sjedili smo u toj luknji kano jazavci. Dok su se moji drugovi gombali na sve moguće načine, da bar malo ugriju smrznute udove, ja sam pokupio sve boce, da donesem vode. Još dok smo išli gore, čuo sam šum vode i činilo mi se, da ne će biti baš tako daleko. Hodao sam već oko 10 časaka, no do nje nisam došao. Dospio sam napokon do ruba pećine i razgledao sam se oko; sasma na protivnoj stijeni, već blizu Malih Vraca, koja vode prema Vodnikovoj kući, opazio sam mali slap. Vratio sam se natrag neobavljenom poslu. Skuhali smo zato topli čaj, olakšali već gotovo posve naše planinarske torbe i pošli dalje.

Iza kratkoga hoda nam je zatvorila put mala lavina. Došli smo baš pred njen konac. Sipki snijeg je skoro nečujno šumio, i micao se stalno naprijed.

(Svršit će se.)

Skrad.

Dr. M. Šenoa.

Zagreb.

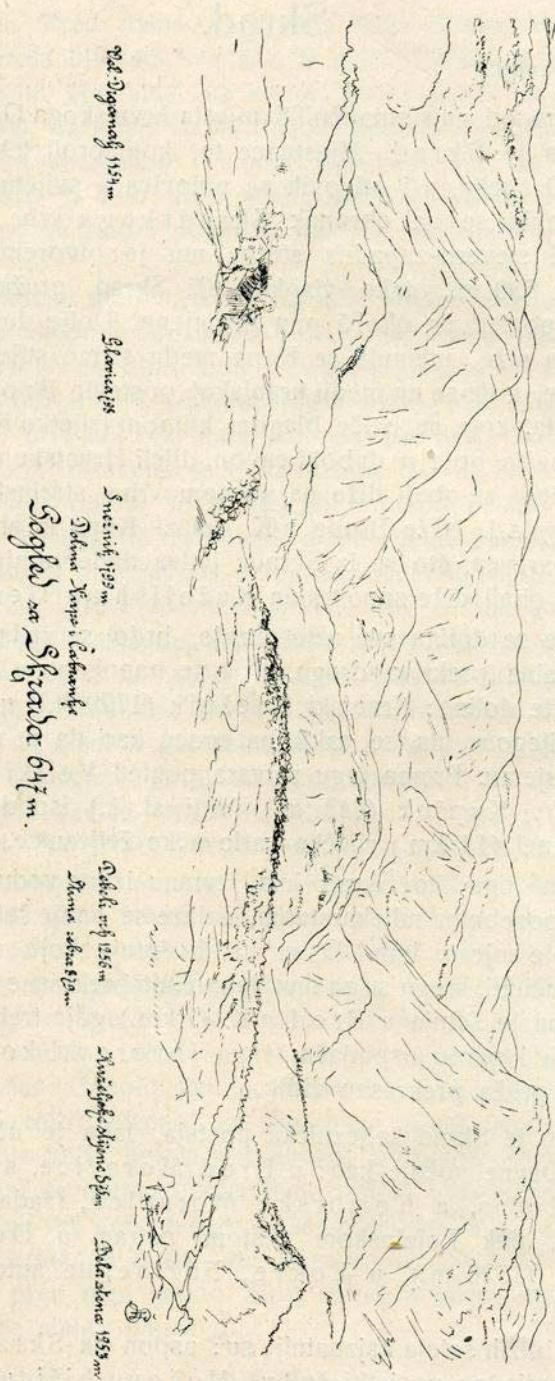
Jedno od najsimpatičnijih mjesta hrvatskoga Gorskoga kotara je Skrad. Mjestance to, koje broji tek nešto oko 600 žitelja, a i od ovih se polovica u svijetu nalazi, prisnulo se na obronak Skradskog a vrha (1946 m.); sjeverna i sjevero-zapadna strana mu je otvorena, pa se sa visine od 650 m., tako visoko leži Skrad, pruža prekrasan, veličajan pogled na okoliš pun promjene. Dolje duboko, četiri sto metara niže, utisnula se Kupa među strme stijene, stvorila malo polje, gdje se na medji kranjskoj postavio Brod n/K. Niže toga mjesta, koje se ističe blagom klimom (rijetko ima snijega!) Kupa je zašla opet u duboki cañon, dijeli Hrvatsku od Kranjske, a na njezinoj se obali diže na strmom vrhu starinski razvaljeni Kostel-grad. Niže Broda n/K. dolazi Kupa iz sitne sutjeske kod Gašparevca, što se iz Skrada jedva dade zamjetiti, njoj se na lijevoj obali diže sunovratna Kuželjska stijena (875 m.)

Dalje se dolina sve više suzuje, brdo se reda za brdom, jedna planina prekriva drugu, dok se napokon ne javlja nešto na lijevo te doline: Kranjski Snežnik (1799 m.), u zimi posve pokrit snijegom, pa se cakli na suncu kao da je milijun dragulja na njemu. Prema jugu zatvara pogled Veliki Drgomel (1153 m.); Kupjak (943 m.) (vidi sl. 1.) ispod koga vodi najveći tunel (14 km.) riječko-karlovačke željeznice.

Osim toga što Skrad ima izvrsnu izvor vodu, vrlo lijep hotel sa posebnim mljekarstvom, nalaze se onde šetnje kakovih rijetko koje mjesto ima. Osim malih šetnja koje se dadu za 1—2 ure učiniti, mogu se za dan dva učiniti prekrasne veče ekskursije. Lijepa je šetnja u Brod n/K. (7 km.) gdje treba pogledati parnu pilu i parnu uspinjaču, i na Javorovu kosu (8 km.) otkud se pruža prekrasan vidik.

Kako je Skrad željeznička postaja, lako je učiniti na sve strane zabavne vožnje kao: u Brod Moravice, a natrag pješice ili obratno, u Komorske Moravice, (sada vrlo dobra gostiona), pak Lujzinskom cestom natrag, u Delnice, na Rišnjak (1526 m.), u Lokve, Fužine, te automobilom u Čabar.

Od bližih šetnja najznatnije su: uspon na Skradski vrh, onda je vrijedno posjetiti špilju „Muževu hižicu“ koja je tek

$1\frac{1}{2}$ km. udaljena od kolodvora, pa otici na slapove čarobnoga i romantičnog Zelenoga vira, samo kilometar od kolodvora.

Ako se uzme da Skrad ima vrlo veliko sanjkalište, pa da ondje ima do 60 cm. debelog snijega, to nema ljepšega mesta za zimski šport.

Mali Kranji vrh.

Rijeka.

V. Ružić.

Nastupila je zima, zapao snijeg, a naš planinar prestaje zalaziti u planine Gorskega kotara, zadovoljavajući se, onaj iz Zagreba Slijemenom i Plješivicom, a naš rječanin jedino Učkom. Ovih dana sam se uvjerio, uspevši se na Tuhobić i Mali Kranji vrh, da se čovjeku ono par sati napornoga gaženja po snijegu, po sto puta naplati prekrasnim vidikom i da tako čista, jasna pogleda nema kao u zimsko doba, kad naša primorska bura raztjera oblake i očisti zrak. Zato ne bi smio naš planinar propustiti zimu, a da se ne uspne po koji put, ako je snijeg tvrd pješice, ako ne, a ono skijima u planine našeg Gorskog kotara.

Za 21. prosinca 1913. zakazala je podružnica „H. P. D.“ na Sušaku svoj treći skupni izlet (prvi je bio 7./XII. na Učku, drugi 14./XII. na Tuhobić, oba uz lijepi odaziv članova) sa Plasa preko Hreljina u Kraljevcu, u nadi, da će se prikupiti kod tog izleta potpuni broj članova. Lagana je to šetnja, puna krasota, što nam ih pruža naš krš. Ali jaka bura i hladno vrijeme pomrsiše nam račune, prijavilo ih se premalo, pa se izlet morao odgoditi. Da ne gubimo nedjelje, odlučismo tajnik podružnice g. Gjuro Ružić ml. i pisac ovih redaka, učiniti jedan uspon na Medvedak. U subotu krenusmo u Fužine, i sjedeći тамо u ugrijanoj sobi gostione „Zrinjskomu“, — koju mogu — uzgredce spomenuto — svakom planinaru samo preporučiti, — pri dobroj večeri i ugrijanom vinu, uvidismo, da je nemoguće nama dvije samima prodrijeti kroz onaj dolac kraj stanice Lića, koji vodi k Medvedaku, pošto je palo onih dana toliko snijega, kakova već dugo nije bilo u ovim krajevima, a još tome nesla je bura dosta toga i sa susjednih planina. Poručismo kući na Sušak, da nam pošalju naše skije, da se malo provezemo po fužinskoj okolici.

U nedjelju jutrom oko 10 sati očekivali smo ih brzovlakom ali ih ne dočekasmo. Što sada? Divan dan, bez oblačka, a rado bi ukrasili „Hrv. Planinara“ kojom uspjelom slikom iz Gorskoga kotara. Nema dakle druge, nego gazi snijeg i uspni se kuda, kamo i kako najbolje znaš. Odlučismo se za Mali Kranji vrh (1095 m.), koji zatvara u društvu sa Kobiljakom (1087 m.) i Velikim Kranjim vrhom (1106 m.) južnu stranu Ličkog polja. Putovi na ove vrhunce nisu još markirani, no nadamo se, da ćemo to čim prije izvesti, pošto mislim, da ne će nitko požaliti izleta u te brijege. Na kolodvoru nam se priključio medicinar i vrsni planinar, g. August Forembacher, sin onog kraja.

Krenusmo puteljkom prama Liču. Tu smo snimili pogled na brežuljke u okolini Fužina, a htjedosmo, da bude cijelo naše društvanje na slici, zato umolismo cigu, koji nas je sa zanimanjem promatrao, da pritisne, što je on za dobre riječi i bakšiš rado učinio, a uzto se je, ako ne baš on, a to njegova sjena fotografirala. Htjedosmo cestom dalje do Liča, ali je nemoguće; ta zapao bi čovjek do pojasa u snijeg, toliko ga bila bura na mjestima nanijela. Mi prosljedisimo zato poljem do Liča, gdje smo malo napunili naše prazne naplečke, pa onda preko Podkobiljaka do podnožja Kranjeg vrha.

Upravo su se čuli zvuci zvonova, koji navještahu podne i nas opomenuše, da je vrijeme jesti. Mi okusisimo tek štogod, da nam bude išlo što bolje u tek na samom vrhu.

Krasno je bilo gledati bijelo Ličko polje u predivnom okviru tamno-zelenih planina. Sad je valjalo uspinjati se. Htjedosmo livadom, koja vodi do polovice brijege, no to nije bilo moguće. Pred par dana padala je kiša sa snijegom, te se smrznulo, a snijeg, koji je poslije napao, odnesao je vjetar, pa se previše sklizalo, premda smo imali potkovane cipele. Zato smo ušli u šumicu i šikarje, gdje smo gazeći do koljena snijeg, došli na kolnik, koji vodi sa zapadne strane Ličkog polja prema Kranjem vrhu. Po tom kolniku prispjesmo na čistinu, gdje nam se ukaza sam vrh, kamenita piramida u visini od kojih 50 m. Ljeti je uspon na tu naravnu piramidu neugodan, pošto je kamenje tamo kao nabacano, te se klima i odranja, kad staneš na njega. Ovaj put je bilo kao zazidano, tako čvrsto ga je led držao.

U pola dva ugledasmo sa vrha naše milo more. Kuda okom kreneš svuda prekrasno, jasno, čisto, sve kao na dlanu. U daljinji odmah lijevo od Obruća vidi se posve bijelo gorje, koje se visoko uzdiže — mislim Julske alpe. Divno se isticao

Veliki Rišnjak, koji vlada planinama naše Švice. (Vidi sl. 2.) Nad Kuželjskim stijenama strše rastrgane Savinjske alpe, nalične tirolskim Dolomitima. Pa onda Burni Bitoraj, Viševica velika i mala, Velebit uzdižući se iz mora u kojem se kupalo svojim sjajem zimsko sunce, pa otok Krk sa svojim zaljevima i jezercima, a i ostalo otočje. I ako je ikada pristajala ona običajna „nema riječi da se opiše“ to je ovdje. Sada je slijedio naš mršavi objed, sir, slanina, suhe smokve i kruh. Zima je bila prilična, na suncu 0° , a u hladu — 4°C .

Slika 2.: Pogled na Ličko polje i Rišnjak.

Poslije tri sata popodne moradosmo se rastati sa vrhuncem, no teška srca. Dolje je išlo brzo. Uz pomoć štapa počeli smo se sklizati niz strminu. Od livade gdje počinje kameniti vrh i gdje se nalazi jedna pastirska koliba, trebali smo do podnožja tim našim sklizanjem ciglih 10 časaka, dok smo za uspon trebali preko sata.

Istim putem preko Lića stigosmo u Fužine oko $4\frac{1}{2}$ sata. Tu smo malo zagrizli i dogovarali se glede osnutka podružnica planinarskog društva u većim mjestima Gorskoga kotara, što bi bilo od velike koristi po razvoj planinarstva.

Večernjim vlakom vratismo se na Rijeku, stvarajući planove za izlete drugih nedjelja, i osjećajući se osobito zadovoljnim ovim današnjim našim izletom.

Na Orjenu.

Dr. F. Tućan.

Zagreb.

(Nastavak.)

Pred nama još uvijek strši Leutar. Tamo s juga kao da dopire do nas miris mora. Neka čudna, ugodna svježina osjeća se u ovoj visini. Da nam je uzletiti na bilo ovih kosa, eto pred nama pučine mora! Ali mi moramo napred, da padnemo u Grab na noćište. Digosmo se. Još korak, dva i pred nama izbi lijepo ravno zeleno polje, a daleko тамо на kraju vidjaju se dvije, tri bijele kućice. To je mjestance Grab, naš današnji cilj. Lijepa cesta, kao ravna crta prosjekla je polje, a ono jeći od topota konja. Silna vojska slegla se na nj. Vježbaju vojnici, konjanici i topnici. Na granici smo, na tromedji, u opasno, ratno doba. Sve čekaš, kad će da proteče topla krvca.

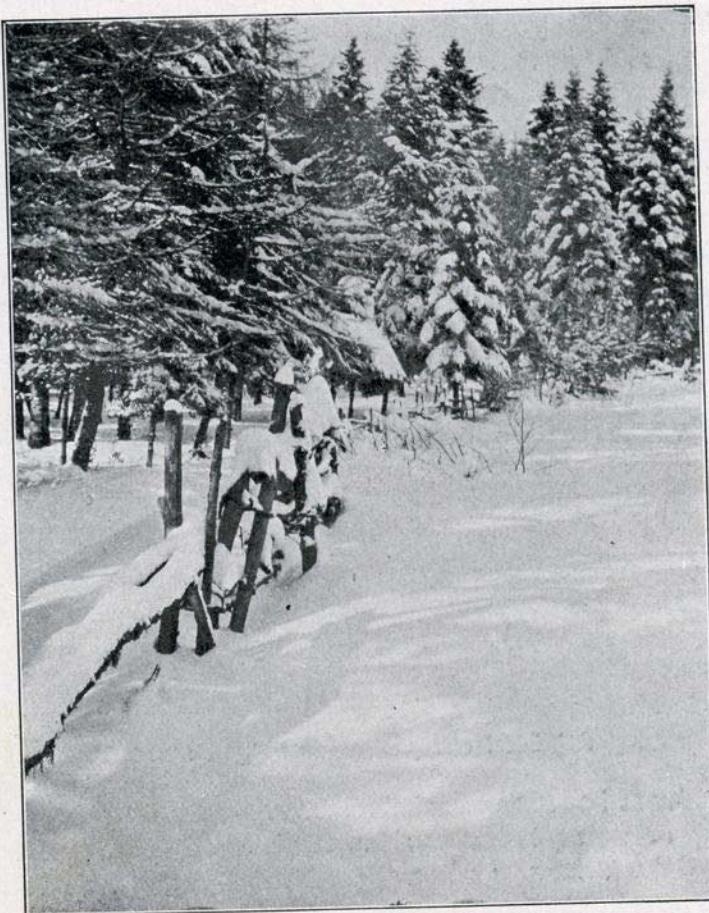
Sunce se upravo neopaženo spustilo iza planina tamo k našemu Jadranu i blago ugodno predvečerje stalo se povlačiti najprije ravnim poljem, a onda sve više i više uzlazi uz planine, da ovije sumračjem svojim visoke glavice gorostasnog Štirovnika. A on, visoka planina, još se ističe obasjan zadnjim tracima ljetnog sunca. Eno sad ga omota ljubičasta, sad jorgovana-nasta boja, pa i ona lagano isčežava, a prvi sumrak pade i na vrhove njegove.

Dolje na ovom ravnem polju biva svježina sve jačom. Nes-talo je omare, vjetrić lagano puše, razhladjujući gorski zrak. Nebo je čisto, ama ni traga oblacima. Bit će divno na Orjenu! Prve zvijezde stadoše se pojavljivati na čistom nebu, a mi dospjesmo u Grab.

Malo, maleno mjestance, odmaralište na putu od mora u Hercegovinu. No danas je živahno. Vojske je i ovdje. Nekako jedva jedvice dobismo konačište: sobicu. Patar Jakov dobio krevet, fra Šime i ja pripravismo si postelje na podu. Dobismo i večeru, pa šta ćemo više? Danas u Grabu ima svega, i ića i pića; ta gdje je vojske ima svega.

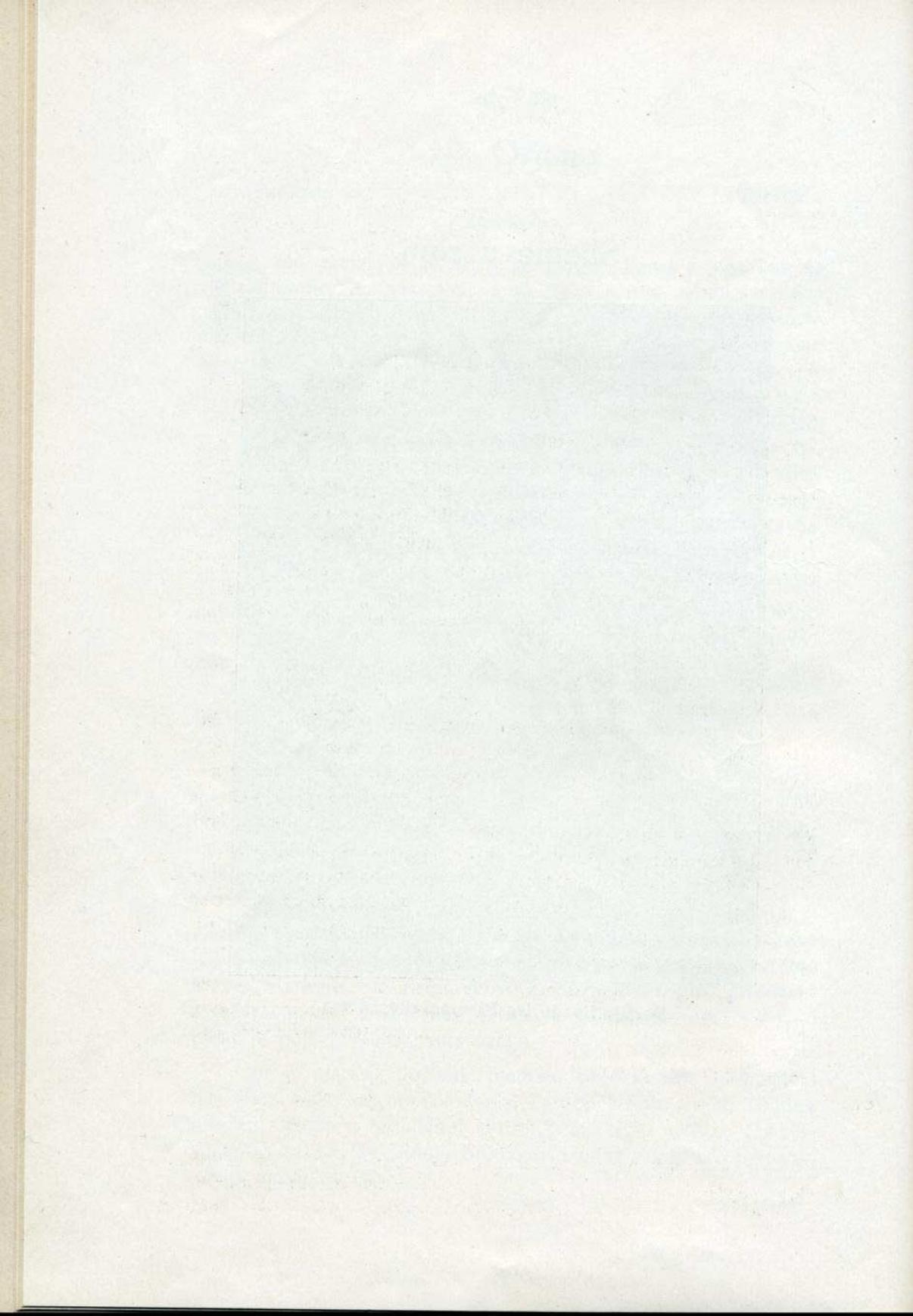
Još je rano za počinak. Sjedimo pred kućom. A mještani nas nekim začuđenjem promatraju. Ta trojica smo, strani, a čudno obučeni: jedan u turističkoj odori, jedan u fratarskom (franjevačkom) habitu, sa silnom brčinom, a jedan u jezuitskoj nošnji. Zbilja čudno društvo.

Sljeme u zimi.

Partija livade iza Planinarskog doma.

(Fotografirao J. Poljak).

— Dobra vi sreća — pozdravlja nas neki ljudeskara. — A biju l' se još uvijek oni naši, jadi ih ne ubili? — Pitao je za Srbe i Bugare. No on je više znao o ratnim dogodjajima od nas. Otkako smo na putu, nismo uopće novina čitali. Imo je uza se „Obzor“.

— Kako zar i vi „Obzor“? Otkuda vam je u ovoj pustoši?

— Pita fra Šime, a i samom mi je bilo začudo, da su naši listovi prodrli u ove daleke, osamljene krajeve.

— E pa tako, imam ga. To je jedini slavjanski list, koji mi ovdje najrade čitamo, jer u njem ima svega. One druge, švapske ne razumijemo čitati, a vele da nas i grde.

Kad je saznao za svrhu našeg puta, kao da ga je to razveselilo. — Ajte samo, počeo je — ajte. To je vrijedno vidjeti. I Novi-Pazar i Albaniju i njezinu Prokletiju planinu čete vidjeti. Puno čete toga vidjeti. Kotor i povrh njega Lovćen i more, sve čete vidjeti. A baš ste i lijepo vrijeme potrevili. Čisto je. Nego ono, ako je kišovito, ne daj, bože, da koga gore zateče. Poginuo bi. Ma usred ljeta, pa gore snijeg pada; a gromovi, strijele, da te Bog sačuva!

Pater Jakov pogledao fra Šimu, pa mene nekim čudnim pogledom. On se boji naime jako groma.

— Da — nastavi naš novi znanac — neznanac — i valja da se uspnete gore. Naših nikada amo. Ako koji iz Trebinja i dođe, a to je oficir. Nego vi ne čete to moći sutra na Orjen. Daleko je to još. Najbolje da dođete do Vrbanja. Tamo je oružnička vojarna. Kod njih možete prenoći i jesti čete dobiti. Oni putnike primaju. A onda zora međa, pa na Orjen. Od Vrbanja nije daleko. Prečke, starom cestom, pa ste za sat dobra hoda kod „orla“, a od orla do vrha onako po kršu ima još oko sat hoda. Ali podranite, da budete prije sunca gore, pa da vidite, što je Orjen i pogled s njega ..

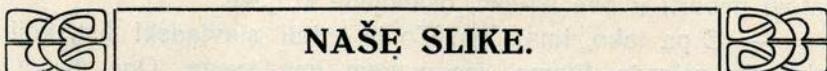
I razlagoljao se ljudeskara i bog zna, što bi nam još pričao, da nas nije čudan zvuk na drugo svratio. Ovdje u ovom kršu, sred visokih planina zajeći pjesma ravnog Srijema uz tanašni zvuk ciganskih gusala:

Pokraj čaša, pokraj flaša, pokraj rujna vina,
Tu ćeš naći stara majko, svog nesretnog sina.

Otkud pjesma ta, otkud ciganske gusle amo u kamenitoj Hercegovini? Vojnici su to; jedan dio petrovaradinske pukovnije nalazi se ovdje na granici već osam mjeseci. Zamjeniše sinovi

objesnoga Srijema svoju pitomu ravnicu sa ovim golim planinama, zadoše među ovamošnje gorštakе i uzdišu uspevši se na vrhovne planine, uzdišu gledajući ono sinje more, uzdišu za svojim mutnim Dunavom: „Kad ćemo kući?“ šapču sinjem moru, a ono samo šumi, udara valovima o vapnene klisure i ne daje odgovora.

(Nastavit će se).

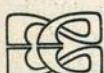

NAŠE SLIKE.

Zima na Sljemenu. Ovogodišnja zima obdarila nas je u velike svojim čarima. Sanjkanje, sklizanje, vožnje na skijima, svega ima ove godine na pretek. Tek pravom planinaru, koji se ne bavi nijednim od ovih sportova, gotovo da je ovogodišnja zima malo nepodesna za njegovo uživanje. Nemislim time reći, da mu smeta vrlo niska temperatura, naprotiv uz malo brži tempo, ne samo da ne osjeća zime, nego naprotiv postaje mu vruće. Mislim naime na jednu drugu zaprijeku, a to je snijeg, kojega u ovoj debljini nismo imali već dobar niz godina. Nu ove godine kako je zapao diljem naše domovine debeo snijeg, nije ostalo ni naše Sljeme poštedeno. Kako je ono oko 16. i 17. prošlog mjeseca zapao silni snijeg, bilo je jasno, da će ga biti i na Sljemenu u znatnoj debljini. Pak tako je i bilo, jer nam i u novinama oglasiše, da je takav snijeg na Sljemenu, da se preko Kraljičinog Zdenca ne može gore, nego jedino preko Gračana, gdje su dvojica propriila put. Odlučio sam se, da otidem na Sljeme, jer znam kako je gore, kada je kruta zima premda su me mnogi odvraćali od toga nauma. Uputio sam oko $\frac{1}{2}$ u jutro 18. pr. mj., nu ne preko Gračana nego preko Kraljičina Zdenca. Put do Kraljičinog Zdenca bijaše prilično dobar, dvoje ili troje prodoše pred menom i tako donekle utrše stazu. Nu od Kraljičinoga Zdenca bijaše snježni pokrov netaknut izuzev što si vidio duge tragove skijaša, koji se još u subotu po podne uputiše na Sljeme, Da previše ne okolišam, preduzeo sam si, da ću udariti popriječnim putem do Brestovca. Doista bijaše smion podhvati onom strminom uspeti se do Brestovca po snijegu od 90 cm. do 1·20 cm. Sretno sam, uz prilično veliki napor došao do iza Lječilišta putem što vodi Planinarskom domu. No tu su me dočekale još veće zaprijeke. Na tom komadu puta, gdje je snijeg mjestimice i do 1·80 cm. imao sam grdna posla dok sam se prorivao do Gračanske ceste i tako oko $\frac{3}{4}12$ sretno prispio u Planinarski dom, gdje sam našao na okupu jedno desetak naših iskusnih planinara. Divan je bio pogled na okoliš oko Planinarskog doma, svuda debele nslage snijega, crnogorica, kao da se prerušila u bijelo ruho, a bjelogorica se tek zaodjela tankim velom kristalnoga inja. Jednom riječi: „Zima na Sljemenu, kud i kamo je ljepša no ljetu“. Da pak uzmognu naši čitatelji — kojima je nemoguće u zimsko doba gore doći — upoznati se sa zimskim krasotama našega Sljemena, odlučio sam im to, ako u malom prikazati s naše dvije slike na umjetničkom prilogu. Prva slika nam prikazuje Planinarski Dom sa slikovitom njegovom pozadinom, dok je druga slika vrlo

slikoviti dio uz lиваду на путу према Бистри. Снијега има дилjem Слемена 1 м., а како smo razabrali из новина било је задњих дана горе и vrlo toplo, baš u dane kad mi imadosmo najвећу zimu. Sada je već put preko Gračana dobro izgažen, pak preporučen gg. planinarima, neka nežale truda, neka se naužije zimskih krasota našeg miljenika Слемена. —ak.

Sl. 1. i sl. 2. Str. 24. i 27. vidi tekst str. 23. i 25.

PLANINARSKI IZVJEŠTAJI.

Prvi snijeg na otocima. Uspevši se prvoga siječnja na vrh „Glavici“ uživao sam glegajući otok Brač, južni dio otoka Hvara i Biokovsko gorje u snježnoj bjelini. Odlučih se popeti na vrh sv. Nikole (na Hvaru), da pohodim taj prvi otočki snijeg, što nam darova Mlado ljetu.

Dva dana kasnije popnem se drugom stranom na spomenuti vrh, 635 m. visok. Grozan put, što vodi do „Purčinkuka“, malo nas umori, ali za to nam je pri duši ipak bilo ugodno, jer sa toga vrha promatrasmo „sijedog Nikolju i čitavu okolicu zavitu u krasan sniježni plašt.

Gazeći po dosta dubokom snijegu, na nekim mjestima do 30 cm. zaželim, da se malo prosanjkam, ali otkuda saonica! Ipak se snađem. Kod jednog poljskog trijema nađem drveno korito. Sjednem u nj i već sam se sanjkao, ali ne za dugo, jer iznenada dođe vlasnik po svoje.

Poslije trosatnog hoda bili smo na vrhu sv. Nikole, gdje je sagrađena zavjetna crkvica. Iznenadi nas krasan prizor. Nad nama tamni nebесki svod bez sunčanih traka, a tamo dolje na jugu povrh Italije bistro obzorje sa krasnim sunčanim svijetлом, kao duga zažarena željezna šipka, a pod tim su plovile dvije lade. Prizor neopisive ljepote! — Kako je duhao lagani sjevernjak, to je put juga, obzorje bilo čisto, što nam je omogućivalo, da na 40 morskih milja vidimo Italiju, i to poluotok Mulat i najveći vrh „Gran sasso d' Italia“. Mišljah da se varam, kad sam to opazio prostim okom, ali svojim dobrim dalekozorom još se bolje uvjerim o istinitosti, da je to Italija.

Oko jednog poslije podne još jednom zaokružim okom na poluotok Pelješac, otoke Korčulu, Vis, Palagruža, Jabukovac, Biševo, Scedro, te svu silu manjih ostrova, daleku Italiju i njezino toplo sunce, a iz duše mi se izvine:

Dok Italiju sunce grijie,
nas studeni snijeg bije
a „priroda se na to smije!“

Kada smo stigli u tri sata poslije podne u Starigrad, i nama se sunce ugodno smilovalo.

A. T.

Hrvatski akademski šport-klub priredio je dne 2. II. 1914. skijanje za prvenstvo Hrvatske i Slavonije, u Mrkopolju u Gorskem Kotaru. Tom prilikom upriličilo je isto društvo uz sudjelovanje planinara i uspon na Bijelu Lasicu i to na skijima i krpljama, pošto je inače radi velike debljine snijega uspon nemoguć.

Iz povijesti „Hrvatskog Planinara“. „Hrvatsko Planinarsko Društvo“ počelo je izdavati svoj društveni vjesnik g. 1898. Dne 1. lipnja 1898. izišao je prvi broj „Hrvatskog Planinara“ pod uredništvom poznatoga botanika i putopisca g. Dragutina Hircia. Uz urednika priopćili su u I. godištu članaka ovi pisci: dr. Fr. Marković, dr. Heinz, dr. H. Hranilović, Bude Budisavljević, Drag. Franić i A. Veber. U slijedećim godištima pod istim uredništvom suradjivali su ovi književnici: dr. Gj. Arnold, dr. O. Kučera, Božidar Kukuljević, I. Majnerić, dr. L. Car, dr. Langhoffer, Vjekoslav Novotni i dr. Gosp. Dragutin Hirc je ostao urednikom do konca šestoga godišta g. 1903. Sa sedmim godištem g. 1904. preuzeo je uredništvo g. Vjekoslav Novotni, koji je uređivao list sve do konca dvanaestoga godišta g. 1909. E prvih pet mjeseci g. 1910. „Hrvatski Planinar“ nije izlazio, a od lipnja iste godine počeo je u ilustrovanom mjesecniku „Vijencu“ izlaziti posebni „Planinarski Vjesnik“ kao glasilo H. P. D. i kao nastavak „Hrvatskog Planinara“ pod uredništvom odbornika Josipa Pasařića. Taj „Vjesnik“ izlazio je prve godine na 2—3 velike stranice sa slikama sa hrvatskih gora, a od g. 1911. redovno na četiri posljedne stranice i donio u 3 i pô godine oko 200 što većih što manjih fotografskih snimaka sa hrvatskih planina, pak oko 50 članaka o planinarskim usponima i velik broj vijesti o planinarstvu. Pretežna većina tih članaka i malo ne sve vijesti potječe od urednika, kojega su člancima pomagali ovi planinarski pisci: Bude Budisavljević, Vjekoslav Cvetišić, Ivan Gojtan, Ivo Juričić, dr. Kiseljak, dr. I. Krajač, Vjekoslav Novotni, I. Pany, Josip Poljak, Gjuro Szabo, dr. Milan Šenoa, dr. Fran Tučan, I. Wagner. U „Vijencu“ izišla su 4 godišta „Planinarsko Vjesnika“, koja sa 12 godišta „Hrvatskog Planinara“ čine zajedno 16 godišta. Poradi toga „Hrvatski Planinar“, koji evo sada opet počinje izlaziti kao samostalno planinarsko glasilo, nosi na čelu lista oznaku, da mu se sada broji XVII. godište. —ic.

Vijesti uredništva. Pošto je ove godine zima osobito podesna, za tjeranje svih zimskih sportova, pa kako se ti sportovi i kod nas lijepo goje, to se ovo uredništvo obraća na gg. sportaše, imenice pak na gg. planinare, da se sjete „Hrv. Planinara“ kojim lijepim opisom, crticom ili slikom iz naših krajeva; da tako i oni, kojima nije suđeno, da uživaju sve te prirodne krasote naše domovine na licu mjesta, da ih barem upoznaju iz opisa, slika i critica.

Sadržaj. Dr. J. Krajač: Hrvatsko planinarstvo. (Svršetak. Str. 17.) — F. Paulić: Na Triglavu po snijegu. (Str. 20.) — Dr. M. Šenoa: Skrad. (Str. 23.) — V. Ružić: Mali Kranji vrh. (Str. 25.) — Dr. F. Tučan: Na Orjenu. (Nastavak. Str. 25.) — Naše slike: Na prilogu: Planinarski dom na Sljemenu. — Partija lijade iza Planinarskog doma. — U tekstu: Crtež k članku „Skrad“ i pogled na Ličko polje i Rišnjak, k članku „Mali kranji vrh“. — Planinarski izvještaji: Prvi snijeg na otocima. (Str. 31.) — Hrvatski akademski šport-klub. (Str. 31.) — Iz povijesti „Hrvatskog Planinara“. (Str. 32.) — Vijesti uredništva. (Str. 32.).